

SUN'IY INTELLEKT VA O'ZBEKISTON MEHNAT BOZORIDA RO'Y
BERAYOTGAN O'ZGARISHLAR

Jumabekov Jasulan G'alimjan o'g'li

Navoiy Innovatsiyalar Universiteti talabasi

Ilmiy rahbar: **Ochilova Dilnoza Ismoil qizi**

Navoiy Innovatsiyalar Universiteti o'qituvchisi

MAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 06.06.2026

Revised: 07.06.2026

Accepted: 08.06.2026

KALIT SO'ZLAR:

Sun'iy intellekt,
raqamli iqtisodiyot,
mehnat bozori,
avtomatlashtirish, IT
texnologiyalar,
innovatsiya, masofaviy
ish, dasturlash,
kiberxavfsizlik,
raqamlashtirish.

Mazkur maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi va uning O'zbekiston mehnat bozoriga ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilingan. Shuningdek, raqamlashtirish jarayonlari, yangi kasblarning shakllanishi, masofaviy ish tizimi hamda yoshlar bandligidagi o'zgarishlar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Sun'iy intellektning iqtisodiyot va mehnat bozoriga ijobiy hamda salbiy ta'siri yoritilib, kelajak istiqbollari ko'rib chiqilgan.

Bugungi kunda dunyo iqtisodiyoti raqamli texnologiyalar asosida rivojlanmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi barcha sohalarda katta o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Sun'iy intellekt inson aqliy faoliyatiga xos bo'lgan ayrim vazifalarni bajarish imkoniyatiga ega bo'lgan texnologiyalar majmuasidir. U ma'lumotlarni tahlil qilish, qaror qabul qilish, muammolarni hal etish va turli jarayonlarni avtomatlashtirish imkonini beradi.

Hozirgi kunda rivojlangan davlatlar iqtisodiyotida sun'iy intellekt muhim o'rin egallamoqda. Ushbu texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xizmat ko'rsatish sifatini yaxshilash va xarajatlarni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli O'zbekistonda ham sun'iy intellekt va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

O‘zbekiston iqtisodiyotida so‘nggi yillarda amalga oshirilayotgan raqamlashtirish siyosati mehnat bozorining shakllanishiga ham katta ta‘sir ko‘rsatmoqda. Zamonaviy texnologiyalar joriy qilinishi natijasida ayrim an‘anaviy kasblarga ehtiyoj kamayib borayotgan bo‘lsa, yangi kasb va mutaxassisliklarga talab ortmoqda.

Sun‘iy intellekt kompyuter tizimlarining inson kabi fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi. Hozirgi davrda sun‘iy intellekt texnologiyalari bank tizimi, sanoat, ta‘lim, tibbiyot, transport va savdo kabi ko‘plab sohalarda keng qo‘llanilmoqda. Ushbu texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, inson omili sabab yuzaga keladigan xatolarni kamaytirish hamda vaqt va xarajatlarni qisqartirish imkonini beradi. Bundan tashqari, sun‘iy intellekt katta hajmdagi ma‘lumotlarni tezkor qayta ishlash va yangi innovatsion xizmatlarni yaratishda muhim vosita bo‘lib xizmat qilmoqda. Bugungi kunda banklarda chatbotlar va avtomatik xizmat ko‘rsatish tizimlari qo‘llanilmoqda. Sanoatda esa robotlashtirilgan ishlab chiqarish tizimlari rivojlanmoqda. Bu esa iqtisodiy samaradorlikning oshishiga olib kelmoqda.

O‘zbekistonda raqamlashtirish siyosati

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi asosida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat xizmatlarini elektron shaklga o‘tkazish, internet infratuzilmasini rivojlantirish va IT sohasini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha muhim ishlar olib borilmoqda.

IT Park faoliyatining kengayishi yoshlarning dasturlash va zamonaviy texnologiyalarni o‘rganishiga katta imkoniyat yaratmoqda. Ko‘plab yoshlar dasturlash, grafik dizayn, mobil ilovalar yaratish va sun‘iy intellekt bilan ishlash bo‘yicha bilimlarni egallamoqda. Bundan tashqari, davlat boshqaruvi, bank tizimi, qishloq xo‘jaligi va ta‘lim sohalarida raqamli texnologiyalar keng joriy qilinmoqda. Bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga mehnat bozorida yangi ehtiyojlarni shakllantirmoqda.

Sun‘iy intellektning mehnat bozoriga ta‘siri

Sun‘iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi mehnat bozoriga sezilarli ta‘sir ko‘rsatmoqda. Avtomatlashtirish natijasida ayrim oddiy va takrorlanuvchi vazifalar texnologiyalar yordamida bajarilmoqda. Masalan, ma‘lumot kiritish, oddiy hisob-kitob ishlari va ayrim nazorat vazifalari avtomatlashtirilmoqda.

Bu esa ayrim kasblarga bo‘lgan ehtiyojning kamayishiga olib kelmoqda. Shu bilan birga yangi kasblar shakllanmoqda. Hozirgi kunda dasturchilar, sun‘iy intellekt muhandislari, ma‘lumotlar tahlilchilari, UX/UI dizaynerlar, robototexnika injenerlari va kiberxavfsizlik mutaxassislariga talab ortib bormoqda.

Masofaviy ish tizimining rivojlanishi ham mehnat bozorida muhim o‘zgarishlarni yuzaga keltirdi. Bugungi kunda ko‘plab yoshlar internet orqali xorijiy kompaniyalar bilan hamkorlik qilmoqda. Freelancing faoliyati rivojlanib, yangi daromad manbalari shakllanmoqda.

Yoshlar bandligi va yangi imkoniyatlar

O'zbekiston aholisi tarkibida yoshlar ulushi yuqori bo'lgani sababli ularning bandligini ta'minlash muhim vazifa hisoblanadi. Sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalar yoshlar uchun yangi imkoniyatlarni yaratmoqda.

Bugungi kunda yoshlar quyidagi yo'nalishlarda faoliyat yuritish orqali yuqori daromad topmoqda:

- dasturlash;
- grafik dizayn;
- SMM va raqamli marketing;
- mobil ilovalar yaratish;
- video montaj;
- kontent menejment;
- ma'lumotlar tahlili.

Internet orqali ishlash imkoniyatlari kengaygani sababli yoshlar xalqaro mehnat bozoriga chiqish imkoniga ega bo'lmoqda.

Ta'lim tizimidagi o'zgarishlar

Sun'iy intellekt rivojlanishi ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida Data Science, Sun'iy intellekt, Robototexnika, Kiberxavfsizlik va Dasturiy injiniring kabi yangi yo'nalishlar ochilmoqda.

Onlayn ta'lim platformalarining rivojlanishi yoshlarga dunyoning nufuzli universitetlari kurslarini o'rganish imkonini bermoqda. Bu esa zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashga yordam beradi.

Bugungi kunda kompyuter savodxonligi va raqamli texnologiyalardan foydalanish deyarli barcha kasblar uchun zarur ko'nikmaga aylanmoqda.

Sun'iy intellektning ijobiy va salbiy tomonlari

Sun'iy intellektning rivojlanishi ko'plab ijobiy natijalarni bermoqda. Jumladan, ishlab chiqarish samaradorligi oshmoqda, xizmat ko'rsatish sifati yaxshilanmoqda va yangi ish o'rinlari yaratilmoqda.

Biroq ayrim salbiy jihatlar ham mavjud. Ayrim an'anaviy kasblarga ehtiyoj kamayib borayotgani sababli malakasiz xodimlar uchun ish topish qiyinlashishi mumkin. Bundan tashqari, texnologiyalarga qaramlik va kiberxavfsizlik muammolari ham dolzarb masalaga aylanmoqda.

Shu sababli aholining raqamli savodxonligini oshirish va zamonaviy kasblarga qayta tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi O'zbekiston mehnat bozorida katta o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Raqamlashtirish jarayonlari iqtisodiy samaradorlikni oshirish bilan birga yangi kasblar va yangi imkoniyatlarni shakllantirmoqda.

Kelajakda IT va sun'iy intellekt bilan bog'liq kasblarga talab yanada ortishi kutilmoqda. Shu sababli yoshlarning zamonaviy bilim va ko'nikmalarni egallashi muhim hisoblanadi. Sun'iy intellekt O'zbekiston iqtisodiy taraqqiyotining muhim omillaridan biri bo'lib, mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Karimov I.A. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari. – Toshkent: O'zbekiston, 2009.
- 2.Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
- 3.Qosimova M.S. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.
- 4.Abdullayeva Sh.Z. Innovatsion iqtisodiyot va zamonaviy texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
- 5.Samuelson P. Economics. – New York: McGraw-Hill Education, 2019.
- 6.Joseph E. Stiglitz. The Economy of the Future. – London: Penguin Books, 2020.
- 7.Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. – Geneva: World Economic Forum, 2017.
- 8.Russell S., Norvig P. Artificial Intelligence: A Modern Approach. – Pearson Education, 2021.
- 9.Brynjolfsson E., McAfee A. The Second Machine Age. – New York: W.W. Norton & Company, 2018.
- 10.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi bo'yicha farmon va qarorlari.
- 11.O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi statistik ma'lumotlari.
- 12.Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi materiallari.
- 13.Jahon bankining raqamli iqtisodiyot va mehnat bozori bo'yicha ilmiy hisobotlari.
- 14.Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO)ning zamonaviy mehnat bozori bo'yicha tahliliy materiallari.
- 15.Zamonaviy iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt bo'yicha ilmiy maqolalar va o'quv qo'llanmalar.